

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

29 décembre 2020

RAPPORT D'ACTIVITÉS 2019

**du Comité permanent de contrôle
des services de renseignement et de sécurité¹**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION SPÉCIALE
CHARGÉE DE L'ACCOMPAGNEMENT PARLEMENTAIRE
DU COMITÉ PERMANENT DE CONTRÔLE
DES SERVICES DE POLICE ET DU COMITÉ
PERMANENT DE CONTRÔLE DES SERVICES
DE RENSEIGNEMENT ET DE SÉCURITÉ²
PAR
MM. **André FLAHAUT** ET **Peter BUYSROGGE**

SOMMAIRE

Pages

I. Exposé introductif du Comité permanent R	3
II. Discussion	12
III. Décision de la commission.....	23

1 Le rapport annuel 2019 est consultable sur le site Internet du Comité R: <http://comiteri.be>.

2 Ci-après: Comité R.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

29 december 2020

ACTIVITEITENVERSLAG 2019

**van het Vast Comité van Toezicht
op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten¹**

VERSLAG

NAMENS DE BIJZONDERE COMMISSIE BELAST
MET DE PARLEMENTAIRE BEGELEIDING
VAN HET VAST COMITÉ VAN TOEZICHT
OP DE POLITIEDIENSTEN EN VAN HET VAST
COMITÉ VAN TOEZICHT OP DE INLICHTINGEN- EN
VEILIGHEIDSDIENSTEN²
UITGEBRACHT DOOR
DE HEREN **André FLAHAUT** EN **Peter BUYSROGGE**

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting van het Vast Comité I.....	3
II. Bespreking.....	12
III. Beslissing van de commissie	23

1 Het activiteitenverslag 2019 is raadpleegbaar op de webstek van het Comité I: https://www.comiteri.be/images/pdf/Jaarverslagen/Activiteitenverslag_2019.pdf.

2 Hierna: Comité I.

03627

**Composition de la commission à la date de dépôt du rapport/
Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag**
Président/Voorzitter: Eliane Tillieux

A. — Titulaires / Vaste leden:

N-VA	Peter Buysrogge, Joy Donné
Ecolo-Groen	Cécile Thibaut, Stefaan Van Hecke
PS	André Flahaut, Ahmed Laaouej
VB	Ortwin Depoortere, Marijke Dillen
MR	Denis Ducarme
CD&V	Servais Verherstraeten
PVDA-PTB	Nabil Boukili
Open Vld	Patrick Dewael
sp.a	Bert Moyaers

C. — Membre sans voix délibérative / Niet-stemgerechtigd lid:

cdH	Georges Dallemagne
-----	--------------------

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	: Parti Socialiste
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
CD&V	: Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	: socialistische partij anders
cdH	: centre démocrate Humaniste
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	: Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkorting bij de numering van de publicaties:	
DOC 55 0000/000	Document de la 55 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 55 0000/000	Parlementair document van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beige/kleurig papier)

MESDAMES, MESSIEURS,

Conformément à l'article 66*bis*, § 3, 1° de la loi du 18 juillet 1991 organique du contrôle des services de police et de renseignement et de l'Organe de coordination pour l'analyse de la menace¹, telle que modifiée par la loi du 6 janvier 2014 modifiant diverses lois suite à la réforme de l'État (*Moniteur belge* du 31 janvier 2014), votre commission a examiné le Rapport d'activités 2019 du Comité R (www.comiteri.be) au cours de sa réunion du 17 décembre 2020, en présence des membres du Comité permanent R².

I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DU COMITÉ PERMANENT R

M. Serge Lipszyc, président du Comité R, souhaite présenter les constatations et les recommandations collationnées au cours de l'année de référence de manière transparente mais dans les limites de la confidentialité.

Il tient d'emblée à formuler deux remarques préliminaires.

Premièrement, il tient à présenter ses excuses pour le caractère plutôt tardif de ce rapport. Il précise que le Comité R tient à rendre un travail de qualité et fera tout son possible pour présenter son prochain rapport dans de meilleurs délais.

Deuxièmement, M. Lipszyc rappelle que les missions confiées au Comité ne cessent de s'étendre. Le Comité porte simultanément diverses casquettes: le Comité fonctionne comme un contrôleur/auditeur dans le cadre de ses enquêtes et comme conseiller juridique en rendant des avis sur des textes législatifs. Le Comité R fait également office de médiateur dans le débat sur le statut social des services de renseignement. Il impulse également le *change management* au sein du SGRS, il initie des projets législatifs, rédige tous les rapports d'activités que lui impose le législateur (par ex. dans le cadre de BELPIU, les bases de données communes, l'autorité de protection de données, l'utilisation des méthodes particulières de renseignement).

¹ Ci-après: "la loi organique du 18 juillet 1991".

² Le Comité permanent R:
– M. Serge Lipszyc, président;
– M. Pieter-Alexander De Brock, conseiller;
– M. Laurent Van Doren, conseiller.

DAMES EN HEREN,

Overeenkomstig artikel 66*bis*, § 3, 1°, van de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse¹, zoals gewijzigd bij de wet van 6 januari 2014 tot wijziging van diverse wetten ten gevolge van de hervorming van de Senaat en houdende verscheidene wijzigingen inzake verkiezingen (*Belgisch Staatsblad* van 31 januari 2014), heeft uw commissie het Activiteitenverslag 2019 van het Vast Comité I (www.comiteri.be) besproken tijdens haar vergadering van 17 december 2020, in aanwezigheid van de leden van het Vast Comité I².

I. — INLEIDENDE UITEENZETTING VAN HET VAST COMITÉ I

De heer Serge Lipszyc, voorzitter van het Comité I, wenst de in het referentiejaar opgetekende vaststellingen en gedane aanbevelingen op transparante wijze voor te stellen, zij het rekening houdend met de vertrouwelijke aard van de gegevens.

Allereerst formuleert hij twee voorafgaande opmerkingen.

Ten eerste verontschuldigt hij zich ervoor dat dit verslag betrekkelijk laat komt. Hij preciseert dat het Comité I er belang aan hecht kwaliteitswerk af te leveren en al het mogelijke zal doen om zijn volgende verslag zo snel mogelijk voor te stellen.

Ten tweede herinnert de heer Lipszyc eraan dat het takenpakket van het Comité I almaar meer wordt uitgebreid. Het Comité I draagt tegelijkertijd diverse petjes: het fungeert als een controleur/auditeur in het kader van zijn onderzoeken en als juridisch adviseur door adviezen over wetteksten uit te brengen. Tevens fungeert het als bemiddelaar in het debat over het sociaal statuut van de inlichtingendiensten. Daarnaast geeft het een impuls aan het *change management* binnen de ADIV, geeft het de aanzet tot wetsontwerpen, redigeert het alle activiteitenverslagen die het van de wetgever opgelegd krijgt (bijvoorbeeld in het kader van BelPIU, de gemeenschappelijke databanken, de gegevensbeschermingsautoriteit en de aanwending van de bijzondere inlichtingenmethodes).

¹ Hierna "de wet van 18 juli 1991" genoemd.

² Het Vast Comité I bestaat uit:
– de heer Serge Lipszyc, voorzitter;
– de heer Pieter-Alexander De Brock, raadsheer;
– de heer Laurent Van Doren, raadsheer.

Le Comité R est également vérificateur des fonds spéciaux, ou encore juge à travers les quelque 200 décisions prises par l'Organe de recours en matière d'habilitations, d'attestations et d'avis de sécurité. Et comme Aristote l'a écrit: le tout est plus que la somme des parties.

L'ambition du Comité R est de mener à bien toutes ces missions. Pour ce faire, le Comité R porte également la casquette de manager. En s'efforçant d'optimiser son fonctionnement avec des moyens suffisants pour être à la hauteur de ses ambitions.

Plutôt que de parcourir le Rapport d'Activités chapitre par chapitre, M. Lipszyc souhaite développer différents points particuliers. Ainsi, il met en avant certaines constatations faites à l'issue des enquêtes de contrôle:

Dans l'enquête relative aux screenings de sécurité, le Comité R souligne que la relation avec les services partenaires étrangers fait défaut; qu'il est souvent demandé aux services de procéder à des screenings en l'absence d'une base légale claire; que l'accès aux bases de données est problématique; mais surtout, l'enquête a une nouvelle fois mis en évidence l'absence de suivi actif et systématique dans le temps de la situation d'une personne pour laquelle un screening a été effectué. Cela signifie qu'une personne qui, après le contrôle, a reçu un badge d'accès à l'aéroport national, par exemple, reçoit d'emblée ce badge pour cinq ans. Pendant cette période, une nouvelle vérification n'aura lieu que si la personne en question aspire à un nouveau poste... Les nouvelles informations en possession de la police, de la justice ou des services de sécurité restent stockées pendant des périodes inacceptables en silos hermétiques. Cela est également inadmissible compte tenu des conclusions de la commission parlementaire sur le terrorisme. Le Comité a formulé des propositions d'amélioration à cet égard.

L'enquête sur le département HUMINT du SGRS a révélé que ce service souffrait d'un manque de personnel et, de surcroît, connaît une forte rotation du personnel, mais aussi que la fiabilité d'un nombre considérable de sources n'était pas établie.

De plus, le comité a été informé de l'approche relative aux *foreign terrorist fighters* et, à la demande d'un député, la position d'information des services de renseignement sur le scientifique nucléaire pakistanais Abdul Kadir Kahn a été étudiée. À cet égard, le comité a conclu que le fait de ne pas suivre en priorité la personne concernée n'était pas déraisonnable, compte tenu du délai et des données connues à l'époque.

Voorts is het Comité I verificateur voor de speciale fondsen en daarenboven rechter via de ongeveer 200 beslissingen die het Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, -attesten en -adviezen treft. En zoals Aristoteles stelde, is het geheel méér dan de som der delen.

Het Comité I heeft de ambitie al die taken tot een goed einde te brengen. Daartoe treedt het Comité I ook als manager op. In die hoedanigheid spant het zich in om zijn werking met behulp van de nodige middelen te optimaliseren en aldus zijn ambities op dat vlak waar te maken.

Veeleer dan het activiteitenverslag per hoofdstuk te overlopen, wenst de heer Lipszyc uitgebreider in te gaan op verschillende specifieke punten. Zo schuift hij sommige vaststellingen naar voren die naar aanleiding van de toezichtsonderzoeken werden gedaan:

In het onderzoek naar de veiligheidsscreenings wijst het Comité I erop dat de relatie met buitenlandse partnerdiensten ontbrak; dat de diensten veelvuldig bevestigd worden om screenings uit te voeren zonder dat daarvoor een wettelijke basis voorhanden is; dat de toegang tot databanken problematisch is; maar bovenal bleek opnieuw dat er geen actieve, systematische opvolging is van de situatie van een persoon voor wie een screening werd verricht. Dat wil zeggen dat een persoon die na screening een toegangsbadge kreeg voor bijvoorbeeld de nationale luchthaven, die badge meteen krijgt voor vijf jaar. In die periode zal enkel een nieuwe verificatie plaatsvinden indien de betrokkene een nieuwe functie ambieert... Nieuwe informatie in het bezit van politie-, justitie- of veiligheidsdiensten blijft onaanvaardbaar lang opgeslagen in hermetisch afgesloten silo's. Dit is, tevens gezien de vaststellingen van de parlementaire commissie terro, onaanvaardbaar. Het Comité deed in dat kader verbetervoorstellen.

Het onderzoek naar de afdeling HUMINT van de ADIV leerde ons dat deze dienst met een personeelstekort kampt en bovendien een sterk personeelsverloop kent, maar ook dat de betrouwbaarheid van een aanzienlijk deel van de bronnen niet was bepaald.

Verder werd de commissie geïnformeerd over de aanpak van *foreign terrorist fighters* en werd op verzoek van een volksvertegenwoordiger de informatiepositie van de inlichtingendiensten over de Pakistaanse kernwetenschapper Abdul Kadir Kahn bestudeerd. Daarbij werd door het Comité geconcludeerd dat het niet prioritair opvolgen van betrokkene niet onredelijk was, rekening houdend met het tijds kader en met de gegevens die er toen maar bekend waren.

Il en va autrement pour le Catalan Carles Puigdemont et la réaction des services belges concernant d'éventuelles activités des services étrangers sur notre territoire lorsqu'il séjournait en Belgique. Le Comité a en effet estimé que la VVSE devait adapter ses processus de contrôle et examiner l'éventuelle survenance de menace résultant de cette présence. En outre, l'importance de règles claires relatives à l'échange d'informations entre les services belges et étrangers a été réaffirmée. D'où également la grande valeur que le Comité attache à la proposition de loi qui est actuellement examinée en commission de l'Intérieur.

Comme mentionné précédemment, le suivi du processus d'amélioration au sein du SGRS, dans le cadre du service de contre-espionnage, par exemple, reste un point de travail permanent. À cet égard également, le Comité poursuivra ce suivi et assumera les tâches confiées.

En ce qui concerne 2020 et 2021, plusieurs fers sont encore au feu. Il s'agit notamment de l'enquête de suivi concernant les services d'appui de l'OCAM et les quatre services d'appui supplémentaires, le suivi de l'extrême droite par les services de renseignement, les technologies ICT dans le processus de renseignement, l'enquête sur le suivi par la VSSE des condamnés pour terrorisme qui ont été libérés et, enfin, l'enquête concernant le risque d'infiltration au sein des deux services.

Au fil du temps, le Comité R s'est vu confier plusieurs missions spécifiques dont certaines ne trouvent pas leur origine dans une disposition légale, mais répondent à un besoin concret. Le Rapport d'Activités aborde notamment le contrôle des interceptions de communications émises à l'étranger, des prises d'images et des intrusions dans des systèmes informatiques par le SGRS.

Les autres missions ont été regroupées dans un chapitre distinct. Il s'agit, entre autres, du contrôle des activités du bataillon ISTAR, du contrôle des fonds spéciaux avec la Cour des comptes, de l'enquête sur les circonstances de la mort de l'ancien secrétaire général des Nations Unies, Dag Hammarskjöld, mais aussi du suivi des mandataires politiques par les services de renseignement.

M. Lipszyc rappelle rappelle à cet égard qu'une méthodologie de travail a été convenue avec la commission d'accompagnement.

Le rôle du Comité R en sa qualité d'autorité de contrôle compétente et son rôle dans le contrôle des banques de

Anders is het met de Catalaan Carles Puigdemont en de reactie van de Belgische diensten met betrekking tot eventuele activiteiten van buitenlandse diensten op ons grondgebied toen hij in België verbleef. Het Comité was in deze immers van oordeel dat de VSSE zijn controleprocessen moest bijsturen en moest nagaan of de dreiging als gevolg van de aanwezigheid zich kan voordoen. Bovendien werd nogmaals het belang aangegeven van duidelijke regels inzake de informatie-uitwisseling tussen Belgische en buitenlandse diensten. Vandaar ook de grote waarde dat het Comité hecht aan het wetsvoorstel dat hierover momenteel wordt besproken in de Commissie Binnenlandse Zaken.

Zoals eerder gezegd blijft de opvolging van het verbetertraject binnen de ADIV, bijvoorbeeld in het kader van de Dienst Counterintelligence, een permanent werkpunt. Ook daar zal het Comité die follow-up voortzetten en de taken waarmee het belast is, blijven uitvoeren.

In verband met 2020 en 2021 zijn er nog verscheidene hete hangijzers. Het gaat onder meer om het opvolgingsonderzoek naar de ondersteunende diensten van het OCAD en de vier extra ondersteunende diensten, de follow-up van extreemrechts door de inlichtingendiensten, de ICT-technologieën bij het inlichtingenproces, het onderzoek naar de follow-up door de VSSE van wegens terrorisme veroordeelde personen die werden vrijgelaten en, ten slotte, het onderzoek naar het risico op infiltratie in de beide diensten.

Mettertijd heeft het Comité I een aantal specifieke opdrachten toebedeeld gekregen waarvan er sommige niet uit een wettelijke bepaling voortvloeien, maar tegemoetkomen aan een concrete behoefte. Het activiteitenverslag gaat met name in op het toezicht op intercepties van in het buitenland uitgezonden communicaties, op beeldopnamen en op intrusies in informaticasystemen door de ADIV.

De overige opdrachten van het Comité I zijn ondergebracht in een afzonderlijk hoofdstuk. Aan bod komen niet alleen het toezicht op de activiteiten van het ISTAR-bataljon, de controle op de speciale fondsen samen met het Rekenhof en het onderzoek naar de omstandigheden waarin gewezen VN-secretaris-generaal Dag Hammarskjöld de dood vond, maar ook de follow-up van de politieke mandatarissen door de inlichtingendiensten.

De heer Lipszyc herinnert er in dat verband aan dat met de Begeleidingscommissie een werkmethode is overeengekomen.

De rol van het Comité I in zijn hoedanigheid van bevoegde toezichthoudende autoriteit en zijn rol bij

données communes, sont abondamment développées dans le rapport annuel, respectivement aux chapitres V et VI.

Le Comité R s'est vu conférer un rôle spécifique avec l'entrée en vigueur du Règlement Général sur la Protection des Données (RGDP). Le Comité a en effet été désigné comme autorité de contrôle compétente pour les traitements de données à caractère personnel qui relèvent de la sécurité nationale. Le rôle du Comité en la matière est décrit dans la Loi portant création de l'Autorité de protection des données, dans la Loi relative à la protection des données et dans la Loi organique de 1991.

En 2019, le Comité a développé diverses activités pour pouvoir assumer cette mission et ces obligations supplémentaires. Il a notamment investi dans une meilleure coopération avec les trois autres autorités de contrôle compétentes, il a pris l'initiative d'effectuer un contrôle concomitant avec l'Organe de contrôle de l'information policière (le C.O.C.) vis-à-vis de l'Unité d'Information des Passagers (BELPIU). Le Comité a rendu pas moins de neuf avis sur des projets de loi ou d'arrêté (tous les avis peuvent être consultés sur le site web du Comité R) et il a traité des plaintes APD individuelles.

Tout aussi important est de contrôler, conjointement avec l'Organe de contrôle de l'information policière, les banques de données communes et, préalablement à la création de telles banques de données, de rendre un avis. Pour l'heure, il s'agit d'une part, des banques de données FTF – devenue entre-temps TF – et élargies en 2019 par deux nouvelles catégories, à savoir les “extrémistes potentiellement violents” ainsi que les “personnes condamnées pour terrorisme” et, d'autre part, de la banque de données “propagandistes de haine”, toutes deux gérées par l'OCAM.

Le Comité s'est beaucoup investi et a formulé plusieurs recommandations importantes. Le Comité a pris son rôle très sérieux, et à un moment donné, il était même demandé aux ministres, en leur qualité de responsables de traitement, de cesser le traitement des données relatives aux deux catégories. Il semble clair que, dans un monde où les bases de données et les métadonnées deviennent la règle, le rôle du Comité s'en trouve renforcé.

Le Comité a ensuite repris les devoirs d'enquête effectués par le Service d'Enquêtes dans le cadre d'informations judiciaires et listé les activités d'expertise et les contacts externes du Comité au cours de l'année de référence. Dans ce cadre, M. Lipszyc signale que

het toezicht op de gezamenlijke databanken komen uitvoerig in het jaarverslag aan bod, respectievelijk in de hoofdstukken V en VI.

Het Comité I heeft met de inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) een specifieke functie toegewezen gekregen. Het Comité I is namelijk aangewezen als de bevoegde toezichhoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de nationale veiligheid. De rol van het Comité I ter zake staat beschreven in de wet tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit, in de Gegevensbeschermingswet en in de wet van 18 juli 1991.

In 2019 heeft het Comité I diverse activiteiten ontwikkeld om die extra opdracht en verplichtingen op zich te kunnen nemen. Het heeft met name geïnvesteerd in een betere samenwerking met de drie andere bevoegde toezichhoudende autoriteiten en heeft het initiatief genomen om een gelijktijdig met het Controleorgaan op de politie-informatie (COC) een toezicht te verrichten ten aanzien van de Belgische passagiersinformatie-eenheid (BelPIU). Het Comité I heeft niet minder dan negen adviezen uitgebracht over wetsontwerpen of ontwerp-decreten (alle adviezen kunnen worden geraadpleegd op de webstek van het Comité I); daarnaast heeft het individuele DPA-klachten behandeld.

Al even belangrijk is het om samen met het Controleorgaan op de politie-informatie toezicht te houden op gemeenschappelijke databanken en om, voorafgaand aan de uitbouw van dergelijke databanken, een advies uit te brengen. Momenteel gaat het hierbij om de – inmiddels tot TF omgedoopte – databank FTF, die in 2019 werd uitgebreid met twee nieuwe categorieën, namelijk “potentieel gewelddadige extremisten (PGE)” en “terrorisme-veroordeelden (TV)”. Daarnaast gaat het om de databank “haatpropagandisten”. Beide databanken worden door het OCAD beheerd.

Het Comité I heeft zich sterk ingezet en heeft verscheidene belangrijke aanbevelingen geformuleerd. Het heeft zijn rol zeer ernstig genomen en op een gegeven ogenblik werd aan de ministers, in hun hoedanigheid van verwerkingsverantwoordelijke, zelfs gevraagd om de verwerking van de gegevens in verband met beide categorieën stop te zetten. Het lijkt duidelijk dat in een wereld waarin databanken en metagegevens de regel worden, de rol van het Comité I wordt versterkt.

Het Comité I heeft vervolgens de onderzoeksdaden overgenomen die de Dienst Enquêtes in het kader van gerechtelijke onderzoeken verrichtte, alsook de expertiseselectiviteiten en de externe contacten van het Comité I tijdens het referentiejaar opgeeft. In dat verband laat

six organes de contrôle européens ont signé une charte visant à renforcer leur collaboration, à accroître la transparence et à échanger savoirs et bonnes pratiques.

Le chapitre le plus technique et chiffré concerne l'Organe de recours en matière d'habilitations, d'attestations et d'avis de sécurité. Outre ses missions de contrôle des services de renseignement, le rôle du Comité R et son soutien à la juridiction administrative qu'est l'Organe de recours sont de la plus haute importance. Il peut ainsi donner les garanties d'être au quotidien un "service public de la Justice" dans le domaine de la sécurité.

Ce chapitre renferme également une section sur la gestion du personnel et le bilan financier du Comité R.

Et enfin, le Rapport d'Activités reprend les recommandations formulées par le Comité R, qui constituent en quelque sorte sa "feuille de route commune" pour les services contrôlés, le Comité R et la Commission d'accompagnement.

En conclusion, M. Lipszyc souligne que le rôle du Comité R apparaît encore plus essentiel aujourd'hui, étant donné que les nouvelles missions qui lui ont été confiées nécessitent un contrôle effectif. Sans ce contrôle, le Comité R ne peut pas jouer pleinement son rôle de gardien de la démocratie. Il appartient au Comité R d'exercer un contrôle attentif sur les deux services de renseignement en collaboration avec (selon une distribution alambiquée des compétences), soit le Comité permanent P, soit l'Organe de contrôle de l'information policière (C.O.C.), et d'examiner le fonctionnement adéquat de l'Organe de coordination pour l'analyse de la menace (OCAM), de ses banques de données et de ses services d'appui.

M. Laurent Van Doren, conseiller au Comité R, expose ensuite la mise en œuvre par les deux services de renseignement des méthodes spécifiques et exceptionnelles de renseignement et de certaines méthodes ordinaires, pour lesquelles le Comité s'est vu confier une mission spécifique.

M. Van Doren rappelle quelles sont les différentes méthodes, notamment:

Méthodes spécifiques

- méthode d'observation dans des lieux accessibles au public;
- inspecter des lieux accessibles au public;

de heer Lipszyc weten dat zes Europese toezichhoudende instanties een handvest hebben ondertekend dat ertoe strekt hun samenwerking uit te bouwen, de transparantie te vergroten alsook kennis en *best practices* uit te wisselen.

Het meest technische en gekwantificeerde hoofdstuk betreft het Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, -attesten en -adviezen. Naast de opdrachten van het Comité I inzake toezicht op de inlichtingendiensten is zijn rol ter ondersteuning van het Beroepsorgaan – een administratief rechtcollege – van het grootste belang. Op die manier kan het Comité I garanderen dat het dagelijks fungeert als "een justitiële openbare dienst" op veiligheidsgebied.

Dit hoofdstuk bevat ook een onderdeel over het personeelsbeheer en de financiële balans van het Comité I.

Ten slotte bevat het activiteitenverslag de door het Comité I geformuleerde aanbevelingen, die in zekere zin zijn "gemeenschappelijke routekaart" vormen voor de gecontroleerde diensten, het Comité I en de Begeleidingscommissie.

Tot besluit beklemtoont de heer Lipszyc dat de rol van het Comité I vandaag nog crucialer lijkt, aangezien de nieuwe opdrachten die het toebedeeld heeft gekregen een doeltreffende controle vereisen. Zonder die controle kan het Comité I zijn rol als hoeder van de democratie niet ten volle spelen. Het komt het Comité I toe om (volgens een ingewikkelde bevoegdheidsverdeling) ofwel in samenwerking met het Vast Comité P, ofwel met het Controleorgaan op de politieke informatie (COC) nauwlettend toezicht uit te oefenen op de beide inlichtingendiensten, alsmede onderzoek te verrichten naar de efficiëntie van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD), naar zijn databanken en naar zijn ondersteunende diensten.

De heer Laurent Van Doren, raadsheer bij het Comité I, geeft vervolgens toelichting bij de door beide inlichtingendiensten toegepaste specifieke en uitzonderlijke inlichtingenmethoden, alsook bij bepaalde gewone methoden waaromtrent het Comité I een specifieke opdracht heeft gekregen.

De heer Van Doren brengt de diverse methoden in herinnering, namelijk:

Specifieke methoden

- observatie op publiek toegankelijke plaatsen;
- doorzoeking van publiek toegankelijke plaatsen;

- requérir des données de transport et de voyage;
- identifier des services et des moyens de communications électroniques;

Méthodes exceptionnelles

- procéder à des observations dans des lieux non ouverts au public;
- procéder à des fouilles dans des lieux non ouverts au public;
- ouvrir et prendre connaissance du courrier, confié ou non à un opérateur postal;
- collecter de données sur les comptes et les opérations bancaires;
- s'introduire dans un système informatique;
- écouter des communications, en prendre connaissance et les enregistrer.

Quelle est la tendance globale des chiffres?

À la lecture des chiffres, après une augmentation constante du nombre de méthodes mises en œuvre ces dernières années, Le Comité R constate pour la première fois une stabilisation en 2019: le nombre total de méthodes utilisées est resté stable en 2019 par rapport à 2018 (à savoir 2 444 méthodes).

La VSSE met en œuvre 91,2 % des méthodes. Une ventilation de ces chiffres permet toutefois de constater une hausse notable des méthodes mises en œuvre par le SGRS, tant des méthodes spécifiques (de 102 à 138) que des méthodes exceptionnelles (de 28 à 76, soit plus du double).

En ce qui concerne les méthodes ordinaires qui consistent à adresser une réquisition à des opérateurs afin d'identifier certains moyens de communication, on note, contrairement à ces dernières années, une diminution d'environ 12 %.

SGRS

Les deux tiers des méthodes spécifiques et exceptionnelles sont utilisées par le SGRS dans le cadre de ses missions relatives aux activités des services de renseignement étrangers sur le territoire belge, c'est-à-dire l'espionnage.

- opvraging van transport- en reisgegevens;
- identificaties met behulp van elektronische diensten en communicatiemiddelen.

Uitzonderlijke methoden

- observatie in niet voor het publiek toegankelijke plaatsen;
- zoekingen in niet voor het publiek toegankelijke plaatsen;
- openmaken en kennismaken van al dan niet aan een postoperator toevertrouwde post;
- verzamelen van gegevens betreffende bankrekeningen en bankverrichtingen;
- binnendringen in een informaticasysteem;
- af luisteren, kennismaken en opnemen van communicaties.

Algemene evolutie van de cijfers

Het Comité I stelt vast dat na een voortdurende stijging van het aantal gevallen waarin de betrokken methoden werden toegepast, de cijfers in 2019 voor het eerst stabiliseren, want dat aantal (namelijk 2 444) is in 2019 niet gestegen ten opzichte van 2018.

In 91,2 % van de gevallen worden de methoden toegepast door de VSSE. Nadere uitsplitsing van de cijfers leert echter dat bij de ADIV het aantal keren dat de methoden werden toegepast, aanzienlijk is gestegen. Die vaststelling geldt zowel voor de specifieke methoden (stijging van 102 tot 138 gevallen) als voor de uitzonderlijke methoden (stijging van 28 tot 76 gevallen, dus meer dan een verdubbeling).

Wat de gewone methoden betreft, dus het richten van een vordering tot operatoren teneinde bepaalde communicatiemiddelen te achterhalen, wordt een trendbreuk met de jongste jaren vastgesteld, want het aantal gevallen daalt met ongeveer 12 %.

ADIV

Twee derde van de specifieke en uitzonderlijke methoden worden door de ADIV gebruikt in het kader van zijn opdrachten met betrekking tot de activiteiten van buitenlandse inlichtingendiensten op Belgisch grondgebied, met andere woorden, spionage.

Les activités d'ingérence (influence sur les processus décisionnels) constituent également une source non négligeable de méthodes.

VSSE

Les chiffres montrent qu'en ce qui concerne la mise en œuvre des méthodes BIM, la priorité de la VSSE en 2019 reste la menace terroriste. L'espionnage vient en second lieu et l'extrémisme suit avec un peu moins de 300 méthodes.

Contrôle

Le Comité R soumet les 2 444 autorisations de mise en œuvre de méthodes particulières à une enquête *prima facie*, et ce en vue de décider d'une éventuelle saisine.

En outre, un membre du Service Enquêtes participe à une réunion bimensuelle au cours de laquelle la VSSE et le SGRS informent la commission BIM sur l'application des méthodes exceptionnelles. Un rapport est établi pour le Comité, ce qui lui permet d'avoir une meilleure idée de ces méthodes.

Le Comité permanent R peut être saisi de cinq manières:

- d'initiative;
- à la demande de l'Autorité de protection des données;
- par le dépôt d'une plainte d'un citoyen;
- de plein droit, chaque fois que la Commission BIM a suspendu une méthode pour cause d'illégalité et a interdit l'exploitation des données;
- de plein droit, quand c'est le ministre compétent qui a donné l'autorisation.

Le Comité R a sollicité 52 fois des éléments d'informations complémentaires via son Service d'Enquêtes et a pris 16 décisions en 2019.

M. Van Doren précise que la jurisprudence du Comité R porte sur la nature des réquisitions qui sont adressées à des fournisseurs de service de communication. Il cite quelques exemples de dossiers qui ont permis au Comité R de faire évoluer cette jurisprudence.

Een niet te verwaarlozen aandeel van het aantal gevallen waarin de methoden worden toegepast, betreft daarenboven inmengingsactiviteiten (beïnvloeding van de besluitvorming).

VSSE

Uit de cijfers blijkt dat de terroristische dreiging, wat betreft de uitvoering van de BIM-methodes, voor de VSSE in 2019 de prioriteit blijft. Spionage komt op de tweede plaats en extremisme volgt met iets minder dan 300 methoden.

Toezicht

Het Comité I onderwerpt de 2 444 toelatingen tot toepassing van bijzondere methoden aan een *prima facie*-onderzoek, teneinde eventueel tot een aanhangmaking over te gaan.

Daarnaast neemt een lid van de Dienst Enquêtes deel aan een tweewekelijkse vergadering, waarbij de VSSE en ADIV de BIM-commissie informeert over de toepassing van de uitzonderlijke methoden. Er wordt een verslag opgesteld voor het Comité, waardoor het een beter beeld krijgt van deze methoden.

Het Vast Comité I kan op de vijf volgende manieren worden geadieerd:

- op eigen initiatief;
- op verzoek van de Gegevensbeschermingsautoriteit;
- naar aanleiding van een klacht van een burger;
- van rechtswege, telkens als de BIM-Commissie de aanwending van een methode wegens onwettigheid heeft opgeschort en het gebruik van de gegevens heeft verboden;
- van rechtswege, wanneer de toelating wordt gegeven door de bevoegde minister.

In 2019 heeft het Comité I 52 keer bijkomende informatie opgevraagd via zijn Dienst Enquêtes en heeft het 16 beslissingen genomen.

De heer Van Doren stipt aan dat de rechtspraak van het Comité I onder meer betrekking heeft op de aard van de aan de leveranciers van communicatiediensten gerichte vorderingen. Hij geeft enkele voorbeelden van dossiers waarmee het Comité I die rechtspraak heeft kunnen doen evolueren.

Ainsi dans certains dossiers, le Comité R a constaté un défaut de motivation, des erreurs techniques ou encore des erreurs de dates.

Dans d'autres dossiers, il a constaté des problèmes liés à la proportionnalité de la méthode envisagée. En effet, la méthode portait sur trois personnes dont deux mineurs alors que la menace n'émanait que des seules personnes majeures. Le Comité R a dès lors annulé la méthode portant sur les mineurs.

Dans un autre dossier, le Comité R a fait modifier la décision car l'observation était demandée pour une durée d'un mois pour un événement qui ne durait que 24H.

Enfin, le Comité a fait transformer une méthode spécifique en méthode exceptionnelle étant donné la technicité des moyens mis en œuvre.

M. Van Doren précise encore que chaque décision du Comité R est transmise au service concerné et au ministre compétent.

En conclusion, M. Van Doren indique que:

— en 2019, 2 444 autorisations ont été émises par les deux services de renseignement confondus pour l'utilisation de méthodes particulières de renseignement: 2 230 par la VSSE (1 781 spécifiques et 449 exceptionnelles) et 214 par le SGRS (138 spécifiques et 76 exceptionnelles). Après une augmentation constante du nombre de MRD mises en œuvre ces dernières années, on remarque pour la première fois une stagnation;

— la VSSE continue de se tailler la part du lion, avec 91,2 % des méthodes mises en œuvre;

— une ventilation des chiffres globaux permet de constater une hausse notable des méthodes mises en œuvre par le SGRS, tant des méthodes spécifiques (de 102 à 138) que des méthodes exceptionnelles (de 28 à 76, soit plus du double). À la VSSE, ce sont les méthodes exceptionnelles qui ont connu une croissance marquée (de 344 à 449).

En ce qui concerne les méthodes ordinaires qui consistent à adresser une réquisition à des opérateurs afin d'identifier certains moyens de communication, on note, contrairement à ces dernières années, une diminution d'environ 12 %.

In bepaalde dossiers heeft het Comité I een gebrek aan gedegen motivering, technische fouten of fouten met datums vastgesteld.

In andere dossiers bleek wat loos te zijn met de proportionaliteit van de methode. De doelwitten van de inzet van de methode waren immers drie mensen, van wie twee minderjarigen, terwijl de dreiging alleen van de meerderjarige uitging. Het Comité I heeft dan ook de toepassing van de methode op de minderjarigen vernietigd.

In een ander dossier heeft het Comité I de beslissing doen wijzigen omdat een observatie met een duur van één maand was aangevraagd voor een evenement dat slechts 24 uur zou duren.

Tot slot heeft het Comité in één geval de kwalificatie als "specifieke methode" doen wijzigen in "uitzonderlijke methode", wegens de technische aard van de toegepaste middelen.

De heer Van Doren vermeldt bovendien dat elke beslissing van het Comité I wordt bezorgd aan de betrokken dienst en aan de bevoegde minister.

Tot besluit stelt de heer Van Doren het volgende:

— in 2019 werden door de beide inlichtingendiensten samen 2 444 toelatingen voor het gebruik van bijzondere inlichtingenmethoden verleend, namelijk 2 230 door de VSSE (1 781 specifieke en 449 uitzonderlijke methoden) en 214 door de ADIV (138 specifieke en 76 uitzonderlijke methoden). Na een voortdurende stijging van het aantal BIM-toepassingen tijdens de afgelopen jaren, kan voor het eerst een stabilisering worden opgetekend;

— de VSSE blijft veruit de meeste toepassingen van bijzondere methoden voor zijn rekening nemen, namelijk 91,2 %;

— een nadere uitsplitsing van de cijfers leert echter dat bij de ADIV het aantal keren dat de methoden werden toegepast, aanzienlijk is gestegen. Die vaststelling geldt zowel voor de specifieke methoden (stijging van 102 tot 138 gevallen) als voor de uitzonderlijke methoden (stijging van 28 tot 76 gevallen, dus meer dan een verdubbeling). Bij de VSSE steeg vooral het gebruik van de uitzonderlijke methoden (namelijk van 344 tot 449 gevallen).

Wat de gewone methoden betreft, dus het richten van een vordering tot operatoren teneinde bepaalde communicatiemiddelen te achterhalen, wordt een trendbreuk met de jongste jaren vastgesteld, want het aantal gevallen daalt met ongeveer 12 %.

Dans le contexte de la mise en œuvre des méthodes particulières de renseignement, le SGRS s'est, comme toujours, davantage concentré sur l'espionnage, suivi de l'ingérence. La VSSE a, quant à elle, focalisé son attention sur le terrorisme (et le processus de radicalisation), suivi par l'espionnage.

Le Comité a analysé les 2 444 autorisations et a été saisi dans seize dossiers, à savoir quatre saisines d'initiative et douze saisines de plein droit, après la suspension décidée par la Commission BIM pour illégalité (article 43/4 L.R&S). Les illégalités concernaient notamment une motivation insuffisante, un avertissement tardif de la Commission BIM, un objet imprécis, ou encore une période de collecte trop longue.

M. Pieter-Alexander De Brock, conseiller au Comité permanent R, évoque plus en détail le chapitre IX, qui décrit les activités de l'Organe de recours en matière d'habilitations, d'attestations et d'avis de sécurité.

Le Comité permanent R préside et s'occupe également de son administration. Le président du Comité permanent R est le président de l'Organe de recours. En outre, cette juridiction est composée du président du Comité permanent P et du président de la Chambre contentieuse de l'Autorité de protection des données. Chacun de ces membres, et donc également le président du Comité permanent R, peut être remplacé par un collègue au sein de son organisation respective. L'Organe de recours, par cette coopération avec les 2 services mentionnés ci-dessus, est un bon exemple de synergie au sein de certaines institutions satellitaires du Parlement.

Le fonctionnement de l'Organe de recours requiert toutefois de la part du Comité permanent R un effort non négligeable: plusieurs membres du personnel (juristes et personnel administratif) du Comité permanent R sont affectés à temps plein. La procédure actuellement prévue est décrite comme lourde et complexe et prévoit, par exemple, l'envoi de la correspondance par courrier recommandé. C'est également le cas de la procédure découlant de l'article 5, § 3, de la loi sur l'Organe de recours, selon laquelle certaines pièces peuvent être retirées du dossier administratif auquel ont accès le plaignant et son avocat.

M. De Brock souligne que les recours eux-mêmes et les moyens et griefs invoqués sont devenus de plus en plus complexes ces dernières années. Le nombre de dossiers n'a pas augmenté de façon spectaculaire pour l'année 2019 (une moyenne de 200 dossiers et de 20 à 25 audiences par an), mais la manière dont les griefs et les motifs sont traités chaque année exige un

Zoals steeds heeft de ADIV zich bij de inzet van BIM-methoden meer op spionage gericht, gevolgd door inmenging, de VSSE heeft daarentegen gefocust op terrorisme (en op radicalisering), gevolgd door spionage.

Het Comité heeft alle 2 444 toelatingen ontleed en werd geadieerd in zestien dossiers, namelijk viermaal op eigen initiatief en twaalf keer van rechtswege, nadat de BIM-Commissie een specifieke of een uitzonderlijke methode wegens onwettigheid had geschorst (W.I&V, artikel 43/4). De onwettigheden betroffen onder meer een ontoereikende motivering, de niet-tijdige verwittiging van de BIM-Commissie, een onduidelijk doel en een overdreven lange inlichtingenvergaringsduur.

De heer Pieter-Alexander De Brock, raadsheer bij het Vast Comité I, gaat dieper in op hoofdstuk IX, dat de activiteiten beschrijft van het Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen,- attesten en -adviezen.

Het Vast Comité I neemt er het voorzitterschap van waar, en verzorgt ook de administratie. De voorzitter van het Vast Comité I is daarbij de voorzitter van het Beroepsorgaan. Verder bestaat dit rechtscollege uit de voorzitter van het Vast Comité P en de voorzitter van de Geschillenkamer van de Gegevensbeschermingsautoriteit. Elk van deze leden, en dus ook de voorzitter van het Vast Comité I, kan zich laten vervangen door een collega binnen zijn of haar respectieve organisatie. Het Beroepsorgaan is, door deze samenwerking met de 2 vermelde diensten, een goed voorbeeld van een voorbeeldige synergie die bestaat tussen satellietdiensten van het Parlement.

Het laten functioneren van het Beroepsorgaan door het Vast Comité I vraagt wel een niet onaanzienlijke inzet: meerdere medewerkers (juristen en administratieve personeel) van het Vast Comité I worden fulltime ingezet. De op dit ogenblik voorziene procedure wordt omschreven als zwaar en complex, en voorziet bijvoorbeeld dat correspondentie dient te gebeuren via aangetekende post. Dit is ook het geval met de zogenaamde procedure ingevolge artikel 5, § 3, van de wet op het Beroepsorgaan, volgens dewelke bepaalde stukken uit het administratief dossier – dat ter inzage is van de eisende partij en zijn advocaat – kunnen worden geweerd.

De heer De Brock haalt aan dat de beroepen zelf en de ingeroepen middelen en bezwaren in de voorbije jaren steeds complexer zijn geworden. Het aantal dossiers is voor het jaar 2019 niet spectaculair gestegen (gemiddeld 200 dossiers per jaar en 20 à 25 zittingen per jaar), maar de wijze van het beantwoorden van de bezwaren en motieven vereist ieder jaar daarentegen

effort plus important. Un tiers des dossiers concerne les habilitations de sécurité, et deux tiers les attestations et avis de sécurité. L'effort supplémentaire et la prudence accrue dans la justification sont également dus au fait que, pour la première fois, les décisions de l'Organe de recours lui-même ont été contestées devant un autre organe. Cela s'est passé en 2019 devant le tribunal civil, sur la base de l'article 1382 du Code civil, et plus tard (mais dans un cas différent) également devant le Conseil d'État. Pour la première fois, l'Organe de recours a traité une discussion relative à une attestation de sécurité accordée à un imam et a également traité d'une discussion relative à un avis de sécurité pour des douaniers portant une arme.

En ce qui concerne le nombre d'audiences par an, il est apparu que celui-ci s'approche désormais de deux audiences par mois, afin de pouvoir traiter tous les recours de manière rapide et approfondie. Le conseiller indique qu'environ un quart des affaires concernent des discussions sur les habilitations de sécurité, et que trois quarts des décisions portent sur des attestations et des avis de sécurité. Il y a à peu près autant de cas néerlandophones que francophones.

Enfin, M. De Brock estime que la contribution annuelle des 3 conseillers du Comité permanent R pour les audiences, les débats, les délibérations et la rédaction des décisions peut être estimée à environ 1 000 heures, ce qui n'est pas négligeable.

Afin de faciliter l'accès des citoyens à l'Organe de recours, le Comité permanent R mène une réflexion très approfondie sur la manière dont la législation existante pourrait être améliorée. Dans ce cadre, le Comité R a fait appel aux services d'un expert, M. Ivan Verougstraete, ancien président de la Cour de cassation. Le Comité permanent P et la Chambre contentieuse de l'Autorité de protection des données ont également fourni des éléments importants pour améliorer la loi. Tout cela a abouti à un projet de texte de loi qui sera très prochainement remis à la commission de suivi.

II. — DISCUSSION

A. Questions et observations des membres

Remarques préalables

Plusieurs membres remercient le Comité R pour son rapport volumineux et rédigé avec soin. Ils excusent le dépôt tardif du rapport compte tenu de la situation politique

een grotere inspanning. Een derde van de dossiers betreft de veiligheidsmachtigingen, en twee derden betreft de veiligheids- attesten en -adviezen. De bijkomende inspanningen en toegenomen voorzichtigheid qua motivering is ook het gevolg van het feit dat voor het eerst de beslissingen van het Beroepsorgaan zelf ook voor een andere instantie worden aangevochten. Dit is in 2019 gebeurd voor de burgerlijke rechtbank, op basis van artikel 1382 B.W., en later (maar dan in een andere zaak) overigens ook voor de Raad van State. Het Beroepsorgaan behandelde voor het eerst een discussie inzake een veiligheidsattest toegekend aan een imam en behandelde ook een discussie inzake een veiligheidsadvies voor douanebeambten die een wapen dragen.

Qua aantal zittingen per jaar is gebleken dat dit evolueert naar bijna 2 zittingen per maand, om alle beroepen tijdig en grondig te kunnen behandelen. De raadsheer stelt dat grofweg gesproken een kwart van de zaken handelen over discussies inzake veiligheidsmachtigingen, en drie vierden van de beslissingen gaan over veiligheidsattesten en -adviezen. Er zijn ongeveer evenveel Nederlandstalige als Franstalige dossiers.

Tot slot schat de heer De Brock dat de jaarlijkse inbreng van de 3 raadsheren van het Vast Comité I voor de hoorzittingen, de debatten, het beraad en de redactie van de beslissingen op zo'n 1 000-tal uren mag geschat worden, wat een niet onaanzienlijk aantal uren is.

Om de toegang tot het Beroepsorgaan door de burgers te vergemakkelijken, vindt binnen het Vast Comité I een zeer grondige reflectie plaats over de wijze waarop de bestaande wetgeving zou kunnen worden verbeterd. Het Comité I deed daarbij beroep op een expert, meer in het bijzonder op de M. Ivan Verougstraete, voormalig voorzitter van het Hof van Cassatie. Ook reikte het Vast Comité P en de Geschillenkamer van de Gegevensbeschermingsautoriteit belangrijke elementen aan ter verbetering van de wet. Dit alles mondt uit in een ontwerp van een wettekst, dat zeer binnenkort aan de Begeleidingscommissie zal worden overhandigd.

II. — BESPREKING

A. Vragen en opmerkingen van de leden

Voorafgaande opmerkingen

Meerdere leden danken het Comité I voor het omstandige en zorgvuldig opgestelde verslag. Gezien de politieke situatie en de lastige omstandigheden waarin

et de la situation difficile dans laquelle le Comité R a dû travailler.

Ils soulignent tous la grande qualité du rapport annuel qui fournit une image complète des activités du Comité R. Les statistiques permettent de voir comment fonctionne l'État de droit et de mesurer la sécurité dans le pays.

Pour l'année prochaine, il est toutefois demandé au Comité R de déposer son rapport annuel avant l'été.

Un membre rappelle enfin au président du Comité R que pour son groupe la connaissance du néerlandais est essentielle et il l'invite à poursuivre ses efforts d'apprentissage.

Recommandations

Plusieurs membres auraient souhaité que le Comité R présente dans son rapport annuel un état des lieux actualisé des recommandations cumulées. Un tableau reprenant l'état d'avancement des recommandations peut être stimulant pour les services qui tardent à les concrétiser.

Un membre demande que le prochain rapport annuel dresse un état des lieux comparatif de l'état d'avancement des recommandations de la commission d'enquête "attentats terroristes". Il rappelle que les recommandations de la commission d'enquête ont été unanimement adoptées par la Chambre. Parmi ces recommandations figure la création d'une banque carrefour et d'une plateforme communes entre les deux services de renseignement. Ces deux points devraient à tout le moins faire l'objet d'un accord de coopération entre les deux services.

Un membre relève que dans l'enquête de contrôle sur Carles Puigdemont, le Comité R recommande d'adapter la directive du Conseil national de sécurité en ce qui concerne la coopération internationale avec des services étrangers. Où en est la concrétisation de cette recommandation?

Existe-t-il une liste des services étrangers qui seraient prêts à coopérer?

L'intervenant constate qu'aucune méthode de recueil des données n'a été mise en œuvre par la VSSE à l'égard des sectes et des organisations criminelles. Il interroge le Comité R sur la nécessité de recentrer les activités de contrôle de la VSSE sur ces deux secteurs.

het Comité I heeft moeten werken, hebben zij begrip voor de late indiening van het verslag.

Allen benadrukken zij de hoge kwaliteit van het jaarverslag, waarin een volledig beeld van de activiteiten van het Comité I wordt geschetst. Dankzij de statistieken wordt duidelijk hoe de rechtstaat werkt en kan de veiligheid in ons land worden gemeten.

Het Comité I wordt echter verzocht volgend jaar zijn jaarverslag vóór de zomer te bezorgen.

Een lid wijst de voorzitter van het Comité I er tot slot op dat zijn fractie kennis van het Nederlands bijzonder belangrijk vindt en spoort hem er dan ook toe aan zijn leerinspanningen voort te zetten.

Aanbevelingen

Meerdere leden hadden gewenst dat het Comité I in zijn jaarverslag een bijgewerkt overzicht van de voortgang met betrekking tot alle in het verleden geformuleerde aanbevelingen had opgenomen. Een tabel met de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen kan een stimulans vormen voor de diensten die een en ander maar traag verwezenlijken.

Een lid vraagt dat het eerstvolgende jaarverslag een vergelijkende stand van zaken zou opmaken van de voortgang van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie "terroristische aanslagen". Hij herinnert eraan dat de aanbevelingen van de onderzoekscommissie eenparig door de Kamer zijn aangenomen. Een daarvan is de oprichting van een kruispuntbank en een platform die de beide inlichtingendiensten gemeenschappelijk zouden gebruiken. Over die twee punten zou minstens een samenwerkingsovereenkomst tussen de beide diensten moeten worden gesloten.

Een lid merkt op dat het Comité I in het toezichtonderzoek naar Carles Puigdemont ertoe aanbeveelt de richtlijn van de Nationale Veiligheidsraad aangaande de internationale samenwerking met buitenlandse diensten aan te passen. Hoe staat het met de uitvoering van die aanbeveling?

Bestaat er een lijst van de buitenlandse diensten die tot samenwerking bereid zouden zijn?

De spreker stelt vast dat de VSSE geen enkele methode inzake gegevensverzameling ten uitvoer heeft gelegd met betrekking tot sekten en criminele organisaties. Hij vraagt het Comité I of het noodzakelijk is dat de VSSE haar toezichtsactiviteiten op die beide sectoren toespitst.

État des services de renseignement

Un membre est d'avis que la question essentielle qui se pose à l'occasion du dépôt du rapport annuel, au-delà des statistiques, est de savoir comment se portent les services de renseignement. Sont-ils efficaces? Disposent-ils de suffisamment de ressources pour préserver la démocratie et l'État de droit? Sont-ils en phase avec les menaces qui pèsent sur le pays? L'orateur a du mal à trouver des réponses à ces questions dans le rapport. Il souhaiterait que dorénavant le rapport annuel comporte un chapitre sur l'état des services.

Dans la préface, le Comité R évoque d'autres services publics qui font du renseignement en dehors de tout contrôle ou de cadre légal. De quels services s'agit-il?

Le bataillon ISTAR (Intelligence Surveillance Target Acquisition and Reconnaissance)

Un membre relève dans le rapport annuel qu'en 2019, le Comité R a reçu quatre rapports de contrôle qui ont montré que le bataillon ISTAR déployait peu d'activités entrant dans le champ d'application du protocole d'accord entre le SGRS et le CHOD. Selon le SGRS, les activités de renseignement développées par le bataillon ISTAR répondaient aux réglementations et directives.

Le rapport annuel mentionne ensuite que l'analyse de ces rapports fera l'objet d'une enquête ultérieure et que compte tenu du fait qu'ISTAR développe peu d'activités HUMINT, le Comité R n'en a pas fait une priorité.

L'intervenant ne comprend pas le lien entre le peu d'activités HUMINT et le fait qu'un contrôle ne soit pas prioritaire pour le Comité R. Il demande des précisions à cet égard. Quel serait un critère d'urgence pour le Comité R?

Contrôle des fonds spéciaux

Le rapport annuel mentionne qu'en février 2020, la Cour des comptes a fait part de sa disponibilité à effectuer un contrôle formel des comptes des deux services de renseignement et qu'elle pourrait pour ce faire recourir à une assistance technique telle que proposée par le Comité R.

Un membre demande si dans l'intervalle, la Cour des comptes a effectivement procédé à ce contrôle.

Toestand van de inlichtingendiensten

Een lid is van mening dat de indiening van het jaarverslag niet alleen belangrijk is in verband met de statistieken, maar ook de aanleiding dient te zijn voor een ander belangrijk aspect, meer bepaald de vraag hoe de inlichtingendiensten eraan toe zijn. Zijn ze doeltreffend? Beschikken ze over voldoende middelen om de democratie en de rechtsstaat te beschermen? Zijn ze opgewassen tegen de dreigingen waarmee het land wordt geconfronteerd? Het jaarverslag maakt de spreker niet veel wijzer wat dat betreft. Hij vraagt dat het jaarverslag voortaan ook een hoofdstuk over de actuele toestand van de diensten zou bevatten.

In het voorwoord verwijst het Comité I naar andere overheidsdiensten die inlichtingenwerk verrichten buiten elke controle of buiten elk wettelijk kader om. Om welke diensten gaat het?

ISTAR-bataljon (Intelligence Surveillance Target Acquisition and Reconnaissance)

Een lid leest in het jaarverslag dat het Comité I in 2019 vier controlerapporten heeft ontvangen, waaruit is gebleken dat het ISTAR-bataljon weinig activiteiten ontvouwde die binnen het toepassingsgebied van het protocolakkoord tussen de ADIV en de CHOD vielen. Volgens de ADIV beantwoordden de door het ISTAR-bataljon ontwikkelde inlichtingenactiviteiten aan de voorschriften en richtlijnen.

Vervolgens stipt het jaarverslag aan dat naar de analyse van die verslagen verder onderzoek zal worden gevoerd, en dat ISTAR weinig HUMINT-activiteiten ontwikkelt, waardoor het Comité er geen prioriteit van heeft gemaakt.

De spreker begrijpt het verband niet tussen een beperkt aantal HUMINT-activiteiten en het feit dat een controle voor het Comité I geen prioriteit is; wat is het verband? De spreker vraagt hierover meer duidelijkheid. Wat zou voor het Comité I dan wel een urgentiecriteria zijn?

Controle op de speciale fondsen

Het jaarverslag vermeldt dat het Rekenhof in februari 2020 heeft aangegeven dat het bereid was de rekeningen van de beide inlichtingendiensten formeel te controleren en dat het daartoe een beroep kon doen op de technische ondersteuning zoals voorgesteld door het Comité I.

Een lid vraagt of het Rekenhof die controle intussen al daadwerkelijk heeft uitgevoerd.

Enquêtes de contrôle

Un membre demande sur base de quels critères le Comité R décide d'initier une enquête de contrôle d'initiative.

Il s'étonne qu'aucune enquête commune n'ait été menée en 2019 avec le Comité P. Les deux Comités travaillent-ils de manière cloisonnée? Ils auraient pu, par exemple, mener une enquête commune sur l'extrême droite.

Enquête de contrôle sur l'accident de Dag Hammarskjöld, ancien secrétaire général des Nations Unies

Un membre demande si cette enquête a été confiée au Comité R en sa qualité d'organe de contrôle ou, à titre personnel à l'ancien président du Comité R, M. Guy Rapaille.

Il demande, comme le mentionne le rapport de manière sibylline, quels sont les nouveaux renseignements qui ont encore permis d'apporter des précisions dans cette enquête début 2020.

La surveillance des sectes

Un membre déplore que les rapports annuels tant du Comité R que de la VSSE ne mentionnent pas la mission légale de cette dernière de surveiller les organisations sectaires nuisibles. Il plaide pour un large débat à ce sujet avec tous les acteurs concernés, à savoir le ministre de la Justice, le Comité R et les services de renseignement, au risque de voir survenir des incidents dans les mois et les années à venir.

Un autre intervenant demande si des contacts ont eu lieu entre le CIAOSN (Centre d'information et d'avis sur les organisations sectaires nuisibles) et le Comité R au sujet de la surveillance des sectes. Est-ce exact que la Cellule de coordination ne se réunit plus. Il suggère que la commission d'accompagnement entende les responsables de ce centre.

Manque de personnel

Un membre constate que tous les services de renseignement se plaignent d'un manque de personnel. Il conviendra de trouver des synergies entre tous les acteurs concernés.

Quelles sont les synergies envisagées entre les Comités P et R?

Toezichtsonderzoeken

Een lid peilt naar de criteria op grond waarvan het Comité I kan beslissen op eigen initiatief een toezichtsonderzoek te starten.

Het verbaast hem dat in 2019 geen enkel gemeenschappelijk onderzoek met het Comité P is gevoerd. Werken de beide Comités volledig afgeschermd van elkaar? Zij hadden bijvoorbeeld samen onderzoek kunnen doen naar extreemrechts.

Toezichtsonderzoek naar het ongeval van Dag Hammarskjöld, gewezen secretaris-generaal van de Verenigde Naties

Een lid vraagt of dit onderzoek aan het Comité I werd toevertrouwd in diens hoedanigheid van controleorgaan, dan wel ten persoonlijke titel aan de gewezen voorzitter van het Comité I, de heer Guy Rapaille.

Afgaande op de enigszins raadselachtige vermelding in het jaarverslag wenst hij te vernemen op basis van welke nieuwe inlichtingen begin 2020 bijkomende verduidelijkingen in dit onderzoek konden worden aangebracht.

De follow-up van sekten

Een lid betreurt dat noch het jaarverslag van het Comité I, noch dat van de VSSE melding maken van de wettelijke opdracht van de VSSE die erin bestaat toezicht op schadelijke sektarische organisaties uit te oefenen. Hij pleit voor een breed debat over dit thema met alle betrokken actoren, met name de minister van Justitie, het Comité I en de inlichtingendiensten, zo niet loopt men het gevaar dat er de komende maanden en jaren incidenten zullen plaatsvinden.

Een andere spreker vraagt of er contacten hebben plaatsgevonden tussen het IACSSO (Informatie- en adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties) en het Comité I met betrekking tot het toezicht op sekten. Klopt het dat de Coördinatiecel niet meer samenkomt? Hij stelt voor dat de begeleidingscommissie de leiding van dat centrum hierover interpelleert.

Personeelstekort

Een lid stelt vast dat alle inlichtingendiensten over een gebrek aan personeel klagen. Er zullen synergieën tussen alle betrokken actoren moeten worden gevonden.

Aan welke synergieën tussen het Comité P en het Comité I denkt men?

Un autre intervenant s'inquiète du manque de personnel des services face à la menace terroriste.

Il demande si le Comité R peut chiffrer ce manque d'effectifs.

Les plaintes

Un membre demande quel était le sujet des 8 plaintes jugées recevables en 2019 et des 6 plaintes clôturées.

Les habilitations de sécurité et l'Organe de recours

Un membre demande quel est l'avis du Comité R sur la réforme de l'ANS (Autorité nationale de sécurité) et sur la simplification des procédures de recours. Il demande à pouvoir disposer de la proposition de loi relative à la réforme de l'Organe de recours qui, il suppose, a bien été concerté entre le Comité P et le Comité R. Il espère que cette proposition permettra d'adapter la législation afin que les entreprises ne soient plus pénalisées par des screenings exagérés et une forme d'hypersécurisation. Il convient que les procédures continuent à être appliquées par les services publics et qu'elles ne soient pas, comme d'aucuns l'ont suggéré, privatisées.

Un autre membre s'inquiète de la charge de travail croissante de l'Organe de recours. Quelles sont les suggestions du Comité R en vue de réduire la charge administrative de cette juridiction afin qu'elle puisse se concentrer sur le véritable contrôle des dossiers. Une modification législative est-elle nécessaire à cette fin?

Un membre souligne la croissance régulière du nombre de screenings de sécurité en particulier dans le cadre des naturalisations et des déclarations de nationalité à la demande de l'Office des Étrangers et du Commissariat général aux Étrangers et aux Apatrides. Quelle est la cause de cette augmentation? Quelle est la stratégie suivie par la VSSE en la matière?

Étant donné que la VSSE ne conserve pas les données, il n'est pas possible de contrôler sa stratégie. Ne convient-il pas d'inviter la VSSE à modifier sa méthodologie?

Il ressort du rapport du Comité R que la VSSE réalise des screenings de sécurité sans indication claire de la base légale. Dans certains cas, la finalité de la demande n'est pas précisée. S'agit-il d'un screening de sécurité ou d'un contrôle dans la banque de données de la VSSE? Il est souvent demandé à la cellule de screening

Een andere spreker maakt zich zorgen over het personeelstekort, aangezien de terroristische dreiging nog steeds reëel is.

Hij vraagt of het Comité I dat tekort kan becijferen.

Klachten

Een lid wenst te weten wat het onderwerp is van de 8 klachten die in 2019 ontvankelijk werden verklaard en van de 6 klachten die in dat jaar werden afgesloten.

Veiligheidsmachtigingen en Beroepsorgaan

Een lid informeert naar de mening van het Comité I over de hervorming van het NVO (Nationale Veiligheidsoverheid) en over de vereenvoudiging van de beroepsprocedures. Hij vraagt te kunnen beschikken over het wetsvoorstel inzake de hervorming van het Beroepsorgaan, waarvan hij vermoedt dat het terdege tussen het Comité P en het Comité I doorgesproken is. Hij hoopt dat de wetgeving door dit voorstel kan worden aangepast opdat de bedrijven niet langer met overdreven screenings en een vorm van hyperbeveiliging worden bestookt. Het is de taak van de openbare diensten om de procedures verder te blijven toepassen. Deze mogen geenszins worden geprivatiseerd, zoals sommigen suggereren.

Een ander lid maakt zich zorgen over de groeiende werklast bij het Beroepsorgaan. Wat zijn de voorstellen van het Comité I om de administratieve last van dat rechtcollege te verminderen, opdat het zich op de eigenlijke controle van de dossiers kan concentreren? Is daarvoor een wetswijziging nodig?

Een lid merkt op dat het aantal veiligheidsscreenings gestaag toeneemt, vooral in het kader van naturalisaties en nationaliteitsverklaringen op verzoek van de Dienst voor Vreemdelingenzaken en van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen. Hoe valt die toename te verklaren? Welke strategie volgt de VSSE hierin?

Aangezien de VSSE de gegevens niet bijhoudt, is het onmogelijk om haar strategie te controleren. Zou het niet goed zijn om de VSSE te vragen om haar methodologie aan te passen?

Uit het verslag van het Comité I blijkt dat de VSSE veiligheidsscreenings voert zonder duidelijke vermelding van de wettelijke basis daarvoor. In sommige gevallen wordt het uiteindelijke doel van de aanvraag niet verduidelijkt. Gaat het om een veiligheidsscreening of om een controle in de gegevensbank van de VSSE? Er

du SGRS de procéder à des screenings en l'absence d'une base légale. Cette cellule est également en sous effectifs et il n'y a pas de statistiques intégrales sur les screenings effectués.

Les méthodes particulières de recherche

Un membre demande des précisions sur la saisine du Comité R. Le tableau de la page 47 indique que le Comité R s'est saisi quatre fois d'initiative et 12 fois à la suite d'une suspension de méthodes décidées par la commission BIM. Pour quelle raison n'y a-t-il que quatre saisines d'initiative?

Suivi des mandataires politiques

Un membre demande si le Comité R dispose de données chiffrées sur le suivi des mandataires politiques lors des élections communales de 2018 et les élections fédérales de 2019.

Il s'inquiète de l'absence de règles pour le suivi des mandataires politiques par les services de renseignement. Quelles sont les recommandations du Comité R à cet égard?

La reconnaissance des mosquées

Un membre déplore la lenteur des procédures de reconnaissance des mosquées. Quel est l'avis du Comité R à ce sujet?

Banque de données commune FTF

Un membre rappelle qu'en vertu de l'arrêté royal³ du 20 novembre 2019, la banque de données commune FTF a été élargie aux extrémistes potentiellement violents et aux personnes condamnées pour terrorisme. Le Comité R a rendu un avis sur cet arrêté royal. La commission d'enquête "attentats terroristes" n'a pas recommandé d'élargir le groupe-cible mais bien d'appliquer des critères rigoureux. Ne serait-il pas utile que le Comité R contrôle la bonne application de ces critères?

³ Arrêté royal du 20 décembre 2020 modifiant l'Arrêté royal du 21 juillet 2016 relatif à la banque de données commune *Terrorist Fighters* et l'arrêté royal du 23 avril 2018 relatif à la banque de données commune Propagandistes de haine et portant exécution de certaines dispositions de la section 1^{er}bis "de la gestion des informations" du chapitre IV de la loi sur la fonction de police (*Moniteur belge* du 27 janvier 2020).

wordt aan de screeningscel van de ADIV vaak gevraagd om screenings te voeren zonder dat er een wettelijke basis voor is. Die cel is eveneens onderbemand en volledige statistieken met betrekking tot de uitgevoerde screenings ontbreken.

Bijzondere onderzoeksmethoden

Een lid vraagt verduidelijkingen bij de zaken die bij het Comité I aanhangig werden gemaakt. De tabel op bladzijde 47 toont aan dat het Comité zich viermaal uit eigen beweging over een zaak heeft gebogen en twaalf keer is opgetreden naar aanleiding van een beslissing van de BIM-commissie om de methoden op te schorten. Waarom heeft het Comité I slechts vier zaken uit eigen initiatief aanhangig gemaakt?

Opvolging van de politieke mandatarissen

Een lid vraagt of het Comité I over cijfergegevens beschikt met betrekking tot de opvolging van de politieke mandatarissen naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 en de federale verkiezingen van 2019.

Hij maakt zich zorgen over het ontbreken van regels waaraan de inlichtingendiensten moeten voldoen bij de opvolging van de politieke mandatarissen. Welke aanbevelingen geeft het Comité I in dezen?

Erkenning van moskeeën

Een lid betreurt de traagheid van de erkenningsprocedure voor moskeeën. Wat adviseert het Comité I in dezen?

Gemeenschappelijke gegevensbank FTF

Een lid brengt in herinnering dat de gemeenschappelijke gegevensbank FTF krachtens het Koninklijk Besluit van 20 december 2019³ werd uitgebreid met gegevens over potentieel gewelddadige extremisten en terrorismeveroordeelden. Het Comité I heeft een advies over dit koninklijk besluit uitgebracht. De onderzoekscommissie "terroristische aanslagen" heeft niet aanbevolen om de doelgroep uit te breiden maar wel om strenge criteria toe te passen. Zou het niet nuttig zijn indien het Comité I de correcte toepassing van die criteria zou controleren?

³ Koninklijk besluit van 20 december 2019 tot wijziging van het Koninklijk besluit van 21 juli 2016 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank *Terrorist Fighters* en van het koninklijk besluit van 23 april 2018 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Haatpropagandisten en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis 'Het informatiebeheer' van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt (*Belgisch Staatsblad* van 27 januari 2020).

B. Réponses du Comité permanent R

Composition du Comité R

M. Serge Lipszyc, président du Comité R, rappelle que le Comité R se compose de 3 membres, 6 enquêteurs et 16 membres du personnel administratif. Le greffier est absent pour maladie de longue durée; la procédure de remplacement est en cours à la Chambre.

Les synergies

Le Comité R travaille en synergie avec le Comité P pour le contrôle de l'OCAM et avec le COC pour le contrôle des banques de données.

Pour le reste, Le Comité R a proposé au Comité P des enquêtes "en miroir" comme par exemple une enquête sur la manière dont les services de renseignement et les services de police appréhendent les extrémismes. Le Comité P n'a pas souhaité s'engager dans cette voie. Le Comité R a donc décidé de mener seul cette enquête dont les résultats seront communiqués à la commission à la fin de l'année.

Les enquêtes de contrôle

Le Comité R mène des enquêtes d'initiative à la suite des réunions régulières qu'il a avec les responsables des services de renseignement, à la suite de plaintes ou au sujet de questions dont il estime devoir informer la Chambre (par exemple le suivi des personnes incarcérées pour terrorisme).

Organe de recours

M. Pieter-Alexander De Brock, conseiller au Comité R, précise que deux recours ont été introduits contre des décisions de l'Organe de recours. Un premier recours a été introduit sur base de l'article 1382 du Code civil (dommages et intérêts) et un autre est pendant au Conseil d'État.

M. Serge Lipszyc, président du Comité R, rappelle que les membres du Comité R sont les juges de l'Organe de recours et rédigent l'ensemble des décisions.

Il souligne qu'il est nécessaire de réviser la loi du 11 décembre 1998 portant création d'un organe de recours en matière d'habilitations, d'attestations et d'avis de sécurité. En effet, la procédure est obsolète et ne permet pas aux justiciables d'obtenir des réponses adéquates.

B. Antwoorden van het Vast Comité I

Samenstelling van het Comité I

De heer Serge Lipszyc, voorzitter van het Comité I, brengt in herinnering dat het Comité I uit 3 leden, 6 onderzoekers en 16 administratieve personeelsleden bestaat. De griffier is wegens langdurige ziekte afwezig. De vervangingsprocedure loopt momenteel bij de Kamer.

Synergieën

Er bestaat synergie tussen het Comité I en het Comité P, wat het toezicht op het OCAD betreft, en tussen het Comité I en het COC, wat het toezicht op de gegevensbanken betreft.

Voor het overige heeft het Comité I aan het Comité P voorgesteld om "spiegelonderzoeken" te voeren, bijvoorbeeld een onderzoek naar de manier waarop de inlichtingendiensten en de politiediensten omgaan met extremisme. Het Comité P is niet op dit aanbod ingegaan. Het Comité I heeft vervolgens beslist om dit onderzoek alleen te voeren. De resultaten ervan zullen tegen het jaareinde aan de commissie worden bezorgd.

Toezichtsonderzoeken

Het Comité I voert uit eigen beweging onderzoeken naar aanleiding van de regelmatige vergaderingen die het met de verantwoordelijken van de inlichtingendiensten heeft, naar aanleiding van klachten of met betrekking tot kwesties waarvan het meent de Kamer te moeten inlichten (bijvoorbeeld de opvolging van personen die wegens terrorisme zijn opgesloten).

Beroepsorgaan

De heer Pieter-Alexander De Brock, raadsheer bij het Comité I, verduidelijkt dat tweemaal beroep is ingediend tegen beslissingen van het Beroepsorgaan. Een eerste maal gebeurde dat op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek (schadevergoedingen); een ander beroep wordt momenteel door de Raad van State behandeld.

De heer Serge Lipszyc, voorzitter van het Comité I, brengt in herinnering dat de leden van het Comité I rechters bij het Beroepsorgaan zijn en samen de beslissingen opstellen.

Hij beklemtoont de noodzaak om de wet van 11 december 1998 tot oprichting van een beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen te herzien. De procedure is inderdaad verouderd en stelt de rechtzoekenden niet in staat om

Il convient en outre, d'étendre le champ d'application de la loi aux services de gardiennage et aux détectives privés. La procédure doit également être numérisée. En vue de cette réforme, le Comité R s'est fait assister d'un expert en la personne de M. Yvan Verougstraete, ancien président de la Cour de cassation afin de rédiger une proposition de loi qui a été soumise au Comité P ainsi qu'à l'APD. Le Comité R a tenu compte de certaines remarques et le texte de la proposition de loi sera envoyé sous peu au parlement. Le Comité R serait reconnaissant à la commission de se saisir de ce texte et de le déposer comme proposition de loi.

La banque de données commune FTF

L'élargissement de la banque de données commune FTF à deux nouvelles catégories (les extrémistes potentiellement violents et les personnes condamnées pour terrorisme) découle d'une décision du gouvernement. Lors de la mise en œuvre de cette banque de données, le Comité R avait fait remarquer au ministre qu'elle ne reposait sur aucune base légale et qu'il fallait en stopper l'utilisation. Si la commission le souhaite, le Comité R examinera si les critères légaux sont bien respectés actuellement.

Les screenings

M. Lipszyc estime qu'il est urgent qu'avec les services compétents, la Chambre revoie l'ensemble des dispositions légales relatives aux screenings. Depuis les attentats de 2015, il est important de pouvoir déterminer l'ensemble des domaines pour lesquels des habilitations sont nécessaires et de définir, pour chaque domaine, quels sont les documents que les services doivent ou peuvent consulter.

Il rappelle que l'accord de gouvernement prévoit une refonte totale de l'ANS qui devrait être transférée du SPF Affaires étrangères vers la Chancellerie. Le Comité R n'est pas compétent pour contrôler l'ANS.

L'augmentation des screenings dans le cadre des demandes de naturalisation et de nationalité est liée aux plus grandes exigences vis-à-vis des demandeurs à la suite des attentats terroristes.

Cette augmentation des screenings n'est pas due à une stratégie de la VSSE. C'est l'Office des Étrangers qui demande des informations aux services de renseignement.

gepaste antwoorden te krijgen. Het toepassingsgebied van de wet moet bovendien worden uitgebreid naar de bewakingsdiensten en de privédetectives. Voorts moet de procedure worden gedigitaliseerd. Met het oog op deze hervorming heeft het Comité I een beroep gedaan op een expert, namelijk de heer Yvan Verougstraete, gewezen voorzitter van het Hof van Cassatie, om een wetsvoorstel op te stellen. Dat wetsvoorstel werd aan zowel het Comité P als aan de GBA voorgelegd. Het Comité I heeft met bepaalde opmerkingen rekening gehouden en de tekst van het wetsvoorstel zal binnenkort aan het Parlement worden bezorgd. Het Comité I zou de commissie erkentelijk zijn indien ze zich over deze tekst zou buigen en hem als wetsvoorstel zou indienen.

De gemeenschappelijke databank FTF

De uitbreiding van de gemeenschappelijke databank FTF met twee nieuwe categorieën (de potentieel gewelddadige extremisten en de terrorismeveroordeelden) is het resultaat van een regeringsbeslissing. Tijdens de totstandbrenging van deze databank had het Comité I de minister erop gewezen dat er geen enkele wettelijke grondslag voor bestond en dat het gebruik ervan moest worden stopgezet. Indien de commissie dat wenst, zal het Comité I onderzoeken of thans wel aan de wettelijke criteria wordt voldaan.

De screenings

De heer Lipszyc is van oordeel dat alle wettelijke bepalingen betreffende de screenings dringend moeten worden herzien door de Kamer, samen met de bevoegde diensten. Sinds de aanslagen van 2015 komt het erop aan alle gebieden waarvoor machtigingen nodig zijn te kunnen bepalen, alsook per gebied te kunnen bepalen welke documenten de diensten moeten of mogen raadplegen.

Hij wijst erop dat het regeerakkoord voorziet in een totale omwerking van de NVO, die van de FOD Buitenlandse Zaken naar de Kanselarij zou moeten worden overgeheveld. Het Comité I is niet bevoegd om toezicht uit te oefenen op de NVO.

De toename van het aantal screenings in het raam van naturalisatie- en nationaliteitsaanvragen hangt samen met de hogere eisen die ingevolge de terroristische aanslagen aan de aanvragers worden gesteld.

Die toename is niet het gevolg van een strategie van de VSSE. De Dienst Vreemdelingenzaken vraagt informatie op bij de inlichtingendiensten.

Le suivi des mandataires politiques

M. Lipszyc rappelle que la loi sur les deux services de renseignement ne leur permet pas d'enquêter sur des mandataires politiques. Toutefois, la VSSE voit parfois passer le nom d'un mandataire politique lorsque ce dernier est menacé par un service de renseignement étranger.

La VVSE transmet périodiquement au premier ministre et au ministre de la Justice un rapport dont il réserve une copie au Comité R. Le Comité a estimé en conséquence nécessaire de vérifier la légalité des informations recueillies. En toute transparence, le Comité R a proposé une méthodologie de travail à la commission en juillet 2019 à savoir que le mandataire qui se retrouve dans la banque de données de la VSSE en tant que victime d'un service de renseignement étranger, en est informé.

Les SGRS, à la différence de la VSSE, n'a pas adopté une note de service sur cette problématique, en raison essentiellement des compétences différentes entre les deux services.

La situation générale des services de renseignement

La situation des deux services est totalement différente. Grâce à son enquête sur la division CI du SGRS, le Comité R a permis le changement de management en conscientisant tant le ministre que le CHOD et les responsables des services de la nécessité des changements.

On peut dire qu'actuellement, le SGRS va mieux. Toutefois, il est plus simple de modifier des structures que des habitudes et des mentalités.

Le SGRS a la volonté de mettre sur un même pied d'égalité le personnel militaire et civil.

Manque d'effectifs dans les services

Il manque 20 % des effectifs au SGRS et entre 10 % et 20 % à la VSSE. La VSSE réclame un doublement de ses effectifs et un triplement de son budget. Le SGRS réclame un cadre complet.

Ce problème du manque d'effectifs pourrait être relativement compensé par la création d'une banque-carrefour de la sécurité. Le Comité R a encouragé les deux services à développer des outils informatiques communs.

De follow-up van de politieke mandatarissen

De heer Lipszyc wijst erop dat de wet betreffende de twee inlichtingendiensten hun niet toestaat onderzoek te voeren naar politieke mandatarissen. De VSSE ziet soms echter wel de naam van een politieke mandataris verschijnen, wanneer die in het vizier van een buitenlandse inlichtingendienst komt.

De VVSE zendt op gezette tijden een rapport over aan de eerste minister en aan de minister van Justitie alsook aan het Comité I. Het Comité I heeft het derhalve nodig geacht de wettelijkheid van de ingezamelde inlichtingen na te gaan. Volledige transparant heeft het Comité I in juli 2019 een werkwijze voorgesteld aan de commissie; die houdt in dat de door een buitenlandse inlichtingendienst geviseerde mandataris die in de VSSE-database is terechtgekomen, daarvan op de hoogte wordt gebracht.

In tegenstelling tot de VSSE heeft de ADIV over die problematiek geen dienstnota aangenomen, voornamelijk wegens de uiteenlopende bevoegdheden tussen die diensten.

De algemene situatie van de inlichtingendiensten

De situatie van de twee diensten is totaal verschillend. Dankzij zijn onderzoek naar de afdeling CI van de ADIV heeft het Comité I een managementwissel teweeggebracht door zowel de minister als de CHOD en de verantwoordelijken van de diensten ervan bewust te maken dat bijstellingen noodzakelijk waren.

Thans kan worden gezegd dat de ADIV het beter stelt. Het is echter eenvoudiger om structuren te veranderen dan gewoontes en ingesteldheid.

De ADIV is vastberaden om het militair en burgerpersoneel voortaan gelijk te behandelen.

Personeelstekort binnen de diensten

De ADIV kampt met een personeelstekort van 20 % en bij de VSSE schommelt dat tekort tussen de 10 % en de 20 %. De VSSE verzoekt dringend om een verdubbeling van het aantal personeelsleden en om een verdrievoudiging van het budget. De ADIV verzoekt dringend om een volledig ingevulde personeelsformatie.

De totstandbrenging van een Kruispuntbank Veiligheid zou in zekere mate aan dit probleem qua personeelstekort kunnen tegemoetkomen. Het Comité I heeft de twee diensten gestimuleerd om gemeenschappelijke IT-tools uit te werken.

Le Comité R souhaite une banque-carrefour plus dynamique alors que le Collège des Procureurs généraux souhaite plutôt limiter l'accès à la banque de données.

Le suivi des condamnés pour terrorisme

L'enquête de contrôle sur le suivi des condamnés pour terrorisme n'est pas encore finalisée.

Ces condamnés sont suivis par la VSSE. Un problème se pose pour le suivi des mineurs d'âge.

Le bataillon ISTAR

Le Comité R n'est pas compétent pour contrôler le bataillon ISTAR. Conformément à la loi organique de 1991, le Comité R contrôle les deux services de renseignement, à savoir la VSSE et le SGRS, l'OCAM avec le Comité P et les banques de données avec le COC.

En accord avec le CHOD (chef de la Défense), c'est le SGRS qui contrôle le bataillon ISTAR et qui transmet ses rapports au Comité R. Actuellement, le Comité R souhaiterait aller plus loin mais légalement il ne le peut pas.

Depuis des années, le Comité R interroge la Chambre sur la nécessité de désigner une instance ou le Comité R pour contrôler d'autres services qui recueillent des renseignements, et ce dans un souci démocratique.

Les fonds spéciaux

Avant 2018, la Cour des comptes effectuait un contrôle global des fonds spéciaux de la VSSE. Pour le SGRS, c'est le cabinet du ministre de la Défense qui effectuait le contrôle en présence du président du Comité R. M. Lipszyc a estimé que cela n'était pas suffisant et en a informé le ministre. En 2020 un contrôle plus détaillé aura lieu et le Comité R en informera la commission.

Le suivi des sectes

M. Lipszyc rappelle qu'au lendemain des attentats, l'Administrateur général de la VSSE a informé le CNS de l'impossibilité pour la VSSE de poursuivre certaines activités telles que le suivi des sectes étant donné qu'elle devait donner priorité au terrorisme. Le CNS a marqué son accord.

Het Comité I beoogt een veeleer dynamische kruispuntbank, terwijl het College van procureurs-generaal de toegang tot de databank veeleer wil beperken.

De follow-up van de terrorismeveroordeelden

Het toezichtsonderzoek naar de follow-up van de terrorismeveroordeelden is nog niet rond.

De VSSE staat in voor de follow-up van die veroordeelden. Er rijst een probleem met de follow-up van de minderjarigen.

Het ISTAR-bataljon

Het Comité I is niet bevoegd voor het toezicht op het ISTAR-bataljon. Overeenkomstig de organieke wet van 1991 oefent het Comité I het toezicht uit op de twee inlichtingendiensten, namelijk de VSSE en de ADIV, op het OCAD samen met het Comité P en op de databanken samen met het COC.

In overeenstemming met de CHOD (*Chief of Defence*, de stafchef) ziet de ADIV toe op het ISTAR-bataljon en deelt het zijn verslagen mee aan het Comité I. Het Comité I zou thans verder willen gaan, maar wettelijk kan dit niet.

Het Comité I verzoekt de Kamer al jaren om nader te bekijken of, in het belang van de democratie, een instelling dan wel het Comité I moet worden aangewezen voor het toezicht op de andere diensten die inlichtingen verzamelen.

De bijzondere fondsen

Vóór 2018 voerde het Rekenhof een alomvattend toezicht uit op de bijzondere fondsen van de VSSE. Voor de ADIV voerde het kabinet van de minister van Defensie dat toezicht uit, in aanwezigheid van de voorzitter van het Comité I. De heer Lipszyc was van oordeel dat dit niet volstond en heeft de minister daarvan op de hoogte gesteld. In 2020 zal een grondiger toezicht worden uitgevoerd en het Comité I zal de commissie daarvan in kennis stellen.

De follow-up van sekten

De heer Lipszyc wijst erop dat de administrateur-generaal van de VSSE de NVR er na de aanslagen van op de hoogte heeft gebracht dat de VSSE bepaalde activiteiten, zoals de follow-up van sekten, niet zou kunnen voortzetten daar voorrang moest worden gegeven aan het terrorisme. De NVR ging daarmee akkoord.

Interrogé sur les compétences qui n'étaient plus assumées par le SGRS en raison du terrorisme, le général-major Boucké a bien pris acte de la demande mais souhaite d'abord s'imprégner de sa nouvelle fonction avant de formuler une réponse.

L'ingérence des services de renseignement étrangers sur le territoire belge est également un sujet important qui exige une grande capacité des deux services de renseignement.

Le dossier Dag Hammarskjöld

M. Guy Rapaille, ancien président du Comité R, a été personnellement désigné par le secrétaire général de l'ONU ainsi qu'un membre de l'ERM. Accompagnés d'un enquêteur du Comité R, ils ont procédé à une analyse des archives du SGRS. Le Comité R a demandé au secrétaire général de l'ONU de pouvoir informer la commission d'accompagnement des conclusions de l'enquête.

Contrairement à la Belgique, d'autres pays ont refusé l'accès à leurs archives.

M. Lipszyc déclare qu'il est disposé, si la commission le souhaite, à écrire au secrétaire général de l'ONU pour obtenir le rapport de l'enquête. La commission se rallie à cette proposition.

Le dossier de Carles Puigdemont

Lors du dépôt du rapport d'enquête en 2018, le Comité R s'était engagé à interpellier les autorités judiciaires au parquet du Brabant wallon. Ce dossier est toujours à l'instruction et le magistrat instructeur ne souhaite pas donner une copie du dossier.

La commission d'accompagnement avait également chargé le Comité P d'une enquête de contrôle sur les activités des services de police dans ce dossier. Les services de police avaient constaté la présence d'une balise sous le véhicule de M. Puigdemont mais l'origine de cette balise n'a pas pu être déterminée. Le Comité R a relevé que les services de renseignement belges n'étaient pas intervenus dans ce dossier. L'auteur est donc toujours inconnu.

Enquêtes de contrôle

M. Lipszyc confirme que le Comité R peut initier une enquête de contrôle à la demande de la commission d'accompagnement.

Gevraagd naar de bevoegdheden die wegens het terrorisme niet langer door de ADIV werden uitgeoefend, heeft generaal-majoor Boucké akte genomen van het verzoek, maar hij wil zich eerst in zijn nieuwe functie verdiepen alvorens een antwoord te formuleren.

De inmenging van de buitenlandse inlichtingendiensten op het Belgische grondgebied is ook een belangrijk vraagstuk dat veel capaciteit van de twee inlichtingendiensten vereist.

Het dossier-Dag Hammarskjöld

De heer Guy Rapaille, voormalig voorzitter van het Comité I, werd persoonlijk aangewezen door de secretaris-generaal van de VN om het dossier te onderzoeken, evenals een lid van de KMS. Samen met een onderzoeker van het Comité I hebben zij de archieven van de ADIV onderzocht. Het Comité I heeft de secretaris-generaal van de VN verzocht om de begeleidingscommissie in kennis te mogen stellen van de conclusies van het onderzoek.

In tegenstelling tot België hebben andere landen de toegang tot hun archieven geweigerd.

De heer Lipszyc geeft aan dat, mocht de commissie dat wensen, hij bereid is een schriftelijk verzoek tot de secretaris-generaal van de VN te richten om het verslag van het onderzoek te verkrijgen. De commissie stemt in met dit voorstel.

Het dossier-Carles Puigdemont

Ten tijde van de indiening van het onderzoeksverslag in 2018 had het Comité I zich ertoe verbonden de rechterlijke overheid bij het parket van Waals-Brabant om opheldering te verzoeken. Dit dossier is nog steeds in de onderzoeksfase en de onderzoeksmagistraat wil geen kopie van het dossier geven.

De begeleidingscommissie had ook het Comité P de opdracht gegeven om een toezichtsonderzoek uit te voeren naar de werkzaamheden van de politie in dit dossier. De politiediensten hadden onder het voertuig van de heer Puigdemont een tracker opgemerkt, maar de herkomst ervan kon niet worden bepaald. Het Comité I heeft vastgesteld dat de Belgische inlichtingendiensten niet tussenbeide waren gekomen in dit dossier. Men weet dus nog steeds niet wie de tracker heeft geplaatst.

Toezichtsonderzoeken

De heer Lipszyc bevestigt dat het Comité I op verzoek van de begeleidingscommissie een toezichtsonderzoek kan aanvatten.

Le suivi des recommandations

M. Lipszyc souligne que le Comité R est extrêmement sensible au suivi des recommandations.

En 2018 et 2019, le Comité R a adressé un rapport avec ses recommandations. La difficulté est de savoir qui doit les mettre en œuvre: les services, les ministres compétents ou le Parlement? Lorsqu'il transmet ses recommandations, le Comité R en perd le contrôle.

Ces recommandations ont pour but l'amélioration du service public du renseignement.

Le Comité R a écrit au précédent président de la Chambre afin d'offrir ses services pour le suivi des recommandations de la commission "Attentats terroristes". À ce jour, il n'a pas reçu de réponse.

En ce qui concerne la banque-carrefour de la sécurité, le Comité R a rendu un avis favorable aux ministres de la Justice et de l'Intérieur.

III. — DÉCISION DE LA COMMISSION

La commission prend acte du Rapport d'Activités 2019 du Comité R et souscrit à ses recommandations.

Les rapporteurs,

André FLAHAUT
Peter BUYSROGGE

La présidente,

Eliane TILLIEUX

De follow-up van de aanbevelingen

De heer Lipszyc benadrukt dat het Comité I erg veel belang hecht aan de follow-up van de aanbevelingen.

In 2018 en 2019 heeft het Comité I een verslag met zijn aanbevelingen uitgebracht. Soms valt moeilijk te bepalen wie ze ten uitvoer moet leggen: de diensten, de bevoegde ministers of het Parlement? Zodra het zijn aanbevelingen meedeelt, verliest het Comité I de controle erover.

Die aanbevelingen beogen de inlichtingendiensten van de overheid te verbeteren.

Het Comité I heeft een brief gericht tot de vorige Kamervoorzitter om zijn diensten ter beschikking te stellen voor de follow-up van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie "terroristische aanslagen". Daar werd tot op heden geen antwoord op ontvangen.

Het Comité I heeft betreffende de Kruispuntbank Veiligheid een gunstig advies uitgebracht aan de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken.

III. — BESLISSING VAN DE COMMISSIE

De commissie neemt akte van het activiteitenverslag 2019 van het Comité I en onderschrijft diens aanbevelingen.

De rapporteurs,

André FLAHAUT
Peter BUYSROGGE

De voorzitter,

Eliane TILLIEUX